

COMITETUL PARLAMENTAR DE ASOCIERE UE-REPUBLICA MOLDOVA

Cea de-a Șaptea Reuniune

18-19 decembrie 2019

Strasbourg

DECLARAȚIE ȘI RECOMANDĂRI

în temeiul Articolului 441(3) din Acordul de Asociere

Adoptate pe 19/12/2019

Cea de-a șaptea Reuniune a Comitetului Parlamentar de Asociere UE-Republica Moldova (CPA), coprezidat de către dl Siegfried Mureșan, din partea Parlamentului European și dl Mihail Popșoi, din partea Parlamentului Republicii Moldova (în continuare, 'Moldova'), s-a desfășurat la Strasbourg, în perioada 18-19 decembrie 2019.

Comitetul Parlamentar de Asociere, luând în considerare situația actuală a relațiilor UE-Moldova și a implementării Acordului de Asociere, a convenit asupra următoarei declarații finale și recomandări.

Comitetul Parlamentar de Asociere:

Privind implementarea AA/ZLSAC și reformele din Moldova

1. Ia act de cele mai recente evoluții din Republica Moldova și reiterează importanța continuării agendei ambițioase de reformă inițiate în iunie 2019 de Guvernul anterior, menite să ancoreze ferm țara pe calea sa europeană, care se bazează pe implementarea efectivă a Acordului de Asociere/Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (AA/ZLSAC), concentrându-se pe consolidarea independenței instituțiilor statului, asigurarea separării puterilor în stat, independenței procuraturii și sistemului judecătoresc, lupta împotriva corupției și îmbunătățirea condițiilor de viață ale cetățenilor;
2. Evidențiază faptul că noul Prim-ministru a declarat în mod public că implementarea Acordului de Asociere și dialogul cu Uniunea Europeană rămân a fi prioritare pentru noul Guvern; așteaptă să vadă semne concrete ale acestui angajament prin implementarea reformelor care vor oferi rezultatele scontate pentru cetățenii Republicii Moldova, în special în domeniul combaterii corupției, crimei organizate, consolidării statului de drept, îndeosebi în ceea ce privește procuratura, tragerea la răspundere a celor responsabili de fraudă bancară și spălarea de bani, investigarea acuzațiilor legate de finanțarea partidelor politice de peste hotare; reamintește importanța asigurării cooperării cu instituțiile și statele membre UE pentru a garanta că banii vor fi recuperați în întregime și

întorși cetățenilor moldoveni; reamintește, de asemenea, importanța îmbunătățirii standardelor de viață ale cetățenilor, dezvoltării economice, creării locurilor de muncă, îmbunătățirii sistemului de educație și sănătate; cu toate acestea, remarcă faptul că prima vizită internațională a noului Prim-ministru a avut loc în Federația Rusă; evidențiază necesitatea ca Republica Moldova să continue cooperarea cu parteneri internaționali care sunt interesați de reformele autentice din țară;

3. Subliniază necesitatea urgentă de a pune în aplicare un set ambițios de reforme în domeniul sistemului judiciar în conformitate cu AA/ZLSAC, oferind prioritate unui sistem de verificare a judecătorilor și procurorilor; subliniază nevoia de a continua combaterea corupției pentru a opri deteriorarea standardelor democratice și a statului de drept și face apel la transparența deplină a acestor pași legislativi și administrativi; așteaptă din partea Consiliului de coordonare a politicilor anticorupție și reformei justiției și Biroului Consultativ, formate în august 2019, să contribuie la îndeplinirea scopurilor menționate;
4. Observă că, drept urmare a eforturilor depuse de Guvernul anterior, în iulie 2019, a fost demarată debursarea sumei de 14,35 milioane de euro pentru sprijinul bugetar din partea UE pentru reforma poliției, lupta împotriva corupției și împotriva spălării banilor, modernizarea sectorului energetic și o politică a finanțelor publice mai eficientă și transparentă; o altă tranșă a asistenței UE din octombrie 2019 în valoare de 25 milioane de euro pentru sprijinul bugetar a vizat aceleași domenii, precum și agricultura și dezvoltarea rurală; observă în continuare că, în concordanță cu eforturile depuse de Guvernul anterior, UE a aprobat o tranșă de 30 de milioane de euro sub formă de asistență macrofinanciară pentru Republica Moldova după suspendarea acesteia în 2018, din cauza, printre altele, a invalidării alegerilor primarului din Chișinău din iunie 2018; reamintește că sprijinul bugetar ulterior și asistența macrofinanciară a UE sunt condiționate în totalitate de implementarea reformelor asupra cărora s-a convenit anterior în cadrul Agendei de Asociere, incluzând măsurile dedicate asigurării separării puterilor în stat, respectării statului de drept, drepturilor fundamentale și standardelor democratice precum și independenței justiției;
5. Salută creșterea înregistrată de economia Republicii Moldova, în baza implementării eficiente a AA/ZLSAC, perspectivele economice și financiare îmbunătățite și rolul stabilizator pe care îl au UE și instituțiile internaționale în ceea ce privește susținerea dezvoltării economice din țară; remarcă faptul că deficitul bugetar înalt ar putea afecta stabilitatea economică și financiară pe termen mediu și lung.
6. Își exprimă satisfacția în legătură cu creșterea continuă a volumului comercial dintre UE și Moldova – UE fiind partenerul comercial principal al Republicii Moldova – în special, în legătură cu majorarea exporturilor moldovenești pe piața UE ca urmare a implementării ZLSAC; observă că sectorul agricol, care reprezintă

fundamentul economiei moldovenești, a avut de câștigat cel mai mult de pe urma ZLSAC; salută faptul că UE este cel mai mare investitor din țară și că în 2018, a constituit destinația a 70% din exporturile totale ale Republicii Moldova și a acoperit 56% din comerțul total al țării; încurajează progresul viitor în domenii precum codul vamal, protecția drepturilor de proprietate intelectuală, inclusiv indicațiile geografice, îmbunătățirea standardelor sanitare și fitosanitare, ameliorarea condițiilor de piață în domeniul energetic, al achizițiilor publice și al accesului la finanțare pentru IMM;

7. Invită Guvernul moldovean să consolideze cooperarea cu Uniunea Europeană în vederea abordării problemei schimbărilor climatice și a provocărilor de mediu, inclusiv să intensifice acțiunile climaterice în concordanță cu Pactul Ecologic European;
8. Salută inițiativa de a crea ‘Project Team Moldova’ (echipa de proiect Moldova) în cadrul Comisiei Europene, care să colaboreze strâns cu Parlamentul European și să aibă drept scop eficientizarea sprijinului UE pentru procesul reformativ; invită în continuare UE să ia în considerare introducerea Strategiei Trio Plus 2030, o platformă de sprijin pentru investiții și reforme pentru țările asociate, în sfere care includ, dar nu se limitează la întărirea capacităților de investiții, transport, energetică, justiție și economie digitală precum și pregătirea terenului pentru o agendă ambițioasă de integrare în UE;
9. Salută rolul pe care îl are societatea civilă moldovenească în promovarea participării la dezbaterile politice și face apel către autoritățile moldovenești de a proteja și consolida activismul societății civile din Moldova, asigurând un cadru legal puternic, care să evite reglementările care ar obstrucționa activitatea acesteia și libertatea de persecuția politică; reafirmă faptul că societatea civilă moldovenească are un rol important în ceea ce privește monitorizarea implementării Acordului de Asociere și a agendei de reforme; încurajează Guvernul și Parlamentul să continue cooperarea cu Platforma Societății Civile UE-Moldova, care a fost creată în acest scop în cadrul Acordului de Asociere; reiterează faptul că angajamentul față de societatea civilă ar trebui să fie unul sistematic și continuu și solicită aplicarea celor mai bune practici care au fost implementate de alte țări ale Parteneriatului Estic în acest domeniu;
10. Se așteaptă ca noul Guvern să se bazeze pe măsurile recente întreprinse de Guvernul anterior privind combaterea corupției și deconspirarea schemelor criminale și de spălare a banilor, cum ar fi măsurile întreprinse în direcția alinierii legislației privind activitatea Magazinului Duty Free la standardele UE, precum și investigarea cazurilor controversate de privatizare; salută acțiunile întreprinse în vederea urmării penale a fraudei bancare masive produse în 2014 și a altor cazuri de spălare a banilor, dar menționează că nu au avut loc până acum recuperări substanțiale ale activelor și trebuie să fie întreprinse măsuri

suplimentare în acest sens; luând act de Raportul de Implementare a Asocierii privind Moldova din 2019, emis de Comisie, care menționează că instituirea instrumentelor și organelor care au drept scop prevenirea fraudelor și a spălării banilor a fost lentă, solicită ferm eforturi continue pentru consolidarea supravegherii bancare independente, îmbunătățirea transparenței în proprietate și gestionare și stabilizarea sectorului bancar, astfel încât să crească încrederea în sectorul financiar din Moldova; salută suspendarea Programului de cetățenie prin investiție, care acordă cetățenia moldovenească în schimbul investițiilor;

11. Împărtășește așteptările mari ale cetățenilor cu privire la procedurile judiciare care țin de fraudă bancară; reamintește de necesitatea de a-i aduce pe cei responsabili în fața justiției și de a accelera investigațiile recente inițiate cu obiectivul de a avansa la acest subiect; se așteaptă ca noul Guvern să continue să se bazeze pe aceste eforturi și să întreprindă pași concreți în vederea soluționării fraudei bancare și a schemelor de spălare a banilor; evidențiază faptul că toate procesele trebuie să aibă loc în corespundere cu standardele internaționale și trebuie să fie transparente;
12. Subliniază că independența Procurorului General este indispensabilă pentru punerea deplină în aplicare a principiului statului de drept și accentuează necesitatea asigurării funcționării corespunzătoare a acestui principiu în sistemul de drept al Republicii Moldova.
13. Reamintește importanța asigurării pluralismului mass-media, inclusiv a unei pluralități a canalelor TV, protejării mass-mediei independente și a libertății de exprimare, precum și reformării radiodifuzorului național, și ia act de faptul că monopolizarea pieței de publicitate și concentrarea proprietății media rămân a fi problematice, prin urmare, trebuie luate măsuri pentru a contracara aceste fenomene; accentuează faptul că trebuie abordată folosirea sporită a tehnicilor de manipulare și propagandă raportată de organizațiile societății civile; în acest context, salută intrarea în vigoare în ianuarie 2019 a Codului Serviciilor Media Audiovizuale în corespundere cu *acquis-ul* UE, recomandă, totuși, îmbunătățiri ale Codului Audiovizualului pentru a de-monopoliza mass-media și a liberaliza piața de publicitate; face apel la sprijin sporit din partea Uniunii Europene pentru instituțiile mass-media independente, care le-ar permite să continue să își desfășoare activitatea importantă de furnizare a conținutului de calitate publicului moldovean;
14. Face apel la autoritățile moldovene să îmbunătățească spațiul mediatic și să facă jurnalismul independent și profesional unul durabil, întrucât doar un spațiu mediatic sănătos conduce la realizarea scopurilor fundamentale ale politicii UE de vecinătate, printre care, democrația, buna guvernare, reziliența la presiunile externe și comunicarea reformelor și avantajelor cooperării cu UE; face apel la UE

și autoritățile moldovene să continue crearea unui spațiu mass-media în care jurnaliștii să poată activa liberi de constrângeri și represiiuni.

15. Cheamă Guvernul din Moldova să reformeze în continuare sectorul energetic în vederea sporirii rezilienței, transparenței costurilor și contractelor din acest sector, precum și să îmbunătățească independența și eficiența energetică, în special prin consolidarea independenței autorităților de reglementare în energetică, sporirea interconexiunilor energetice cu UE, precum și diversificarea surselor de energie, inclusiv energia regenerabilă și reducerea dependenței de combustibili fosili, ținând cont de necesitatea reducerii emisiilor de CO₂ și de soluționarea poluării mediului; accentuează că toate aceste aspecte sunt de o importanță covârșitoare pentru ameliorarea securității energetice a țării; reamintește importanța continuării ritmului reformelor în sectorul energetic în conformitate cu Pachetul Energetic III și cu *acquis-ul* Comunității Energetice;

Privind procesele electorale și legislația electorală

16. Menționează că alegerile parlamentare din februarie 2019 din Moldova au fost evaluate de misiunea de observare internațională condusă de OSCE/BIDDO, în care a fost inclusă o delegație a Parlamentului European, drept competitive și cu respectarea în general a drepturilor omului;
17. Salută schimbările legislative recente aduse sistemului electoral din Moldova, revenirea la sistemul proporțional și renunțarea la sistemul electoral mixt, care a fost introdus la sfârșitul anului 2017 în pofida unor recomandări internaționale negative și îngrijorărilor UE ; apreciază susținerea continuă oferită de Consiliul Europei, Comisia de la Veneția și OSCE/BIDDO în abordarea problemelor de importanță fundamentală pentru consolidarea instituțiilor moldovenești și, prin urmare, pentru consolidarea democrației moldovenești; își exprimă îngrijorarea cu privire la posibilitatea de desfășurare a unor alegeri anticipate în conformitate cu sistemul electoral mixt actual;
18. Ia act de progresele înregistrate privind modul în care au fost desfășurate alegerile locale din octombrie 2019 și invită toate părțile interesate să continue îmbunătățirea respectării obligațiilor și standardelor internaționale pentru alegerile democratice și să ia în considerare recomandările misiunilor internaționale și ale PE anterioare de observare a alegerilor; insistă în special asupra importanței dezvoltării practicilor transparente și a asigurării unor procese electorale corecte și a unui mediu concurențial;
19. Evidențiază necesitatea unui rol mai eficient al Parlamentului Republicii Moldova în exercitarea controlului legislativ, pentru a urmări o verificare mai riguroasă,

mai eficientă și mai deplină asupra implementării legilor, cheltuielilor bugetare, acțiunilor guvernamentale, în special asigurarea unui control legislativ mai strict asupra implementării obligațiilor prevăzute de Acordul de Asociere UE-RM; face apel la statele membre ale UE și la Parlamentul European să sporească eforturile de constituire a platformelor eficiente de cooperare cu comisiile permanente și cu fracțiunile politice din Parlamentul Republicii Moldova, să consolideze capacitățile instituționale în vederea sporirii eficienței funcțiilor de control ale organului legislativ.

Privind aspectele generale referitoare la Parteneriatul Estic

20. Apreciază contribuția pozitivă a Moldovei în cadrul Summitului Parteneriatului Estic din noiembrie 2017, precum și în cadrul conferințelor de nivel înalt din 2019, care au marcat cea de-a 10-a aniversare a Parteneriatului Estic; cu această ocazie PE ia act de evoluția Parteneriatului Estic în calitate de proiect politic, dar evidențiază importanța oferirii unui nou impuls politic acestui proiect politic; constată progresele făcute de Moldova cu privire la implementarea celor '20 de obiective-cheie pentru 2020'; încurajează Moldova să participe activ la stabilirea unor noi obiective-cheie ale Parteneriatul Estic pentru perioada de după 2020 și își extinde aprobarea pentru intenția declarată a Moldovei de a contribui în mod substanțial la procesul de reflecție, *printre altele*, în domeniile digitalizării, serviciilor financiare, reducerii prețurilor de roaming, promovării dezvoltării în zonele rurale și investițiilor în capitalul uman;
21. Consideră că ar trebui create oportunități suplimentare de aprofundare a relațiilor dintre UE și acei parteneri care au înregistrat progrese substanțiale în punerea în aplicare a reformelor legate de AA/ZLSAC, pentru a oferi un impuls susținut acestor raporturi, în conformitate cu modelul „PE +” recomandat de Parlamentul European; salută în acest context constituirea grupului de lucru EuroNest cu privire la Acordurile de Asociere, precum și angajamentele asumate de Moldova, Georgia și Ucraina de a promova politici comune de securitate și apărare;
22. Salută constituirea în iunie 2018 a Adunării Interparlamentare Georgia-Moldova-Ucraina în calitate de instrument adițional de supraveghere a implementării paralele a Acordurilor de Asociere respective și de învățare din experiențele fiecăruia;

Privind problema transnistreană:

23. Rămâne a fi profund îngrijorat de faptul că independența, suveranitatea și integritatea teritorială a partenerilor estici ai UE continuă a fi subminate de conflicte nesoluționate, majoritatea dintre care au fost inițiate și sunt încă susținute în mod activ de Federația Rusă contrar angajamentelor internaționale de a menține ordinea legală internațională, mai ales în lumina responsabilităților primare ale Rusiei referitoare la menținerea păcii și securității internaționale în calitate de membru permanent al Consiliului de Securitate al ONU;
24. Recunoaște importanța extremă a soluționării pașnice a conflictului transnistrean, observând că retragerea necondiționată a trupelor regulate, vehiculelor militare și muniției Federației Ruse din Republica Moldova va preveni orice plan de soluționare durabilă a conflictului. Reafirmă că toți pașii întreprinși de actorii internaționali din procesul “5+2” trebuie văzuți ca esențiali pentru planul reintegrării, bazat pe respect față de integritatea teritorială și suveranitatea Republicii Moldova în limita frontierelor sale recunoscute la nivel internațional; recunoaște că cetățenii Republicii Moldova trebuie să se bucure de dreptul lor la viață într-o țară protejată de amenințări adânc înrădăcinate la securitatea și apărarea acesteia și de amenințări hibride, să se bucure de dreptul de a circula liber pe teritoriul Republicii Moldova, să fie protejați de percheziții ilegale și de arestări abuzive efectuate de structurile nerecunoscute autoproclamate de la Tiraspol;
25. Cheamă Rusia să se angajeze în mod constructiv în cadrul formatului 5+2 pentru a identifica o soluție eficientă și de durată pentru rezolvarea conflictului transnistrean; cheamă Rusia să recunoască și să respecte suveranitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova, să elimine stocurile învechite de muniții, care reprezintă o amenințare la adresa securității în regiune și să își retragă trupele de pe teritoriul Republicii Moldova; solicită, în acest sens, ca UE să își asume un rol mai activ în avansarea, rigidă la momentul actual, a discuțiilor în cadrul formatului 5+2.

Cu privire la reziliența și viitorul relațiilor UE-Moldova

26. Cheamă UE și Republica Moldova să coopereze strâns privind consolidarea rezistenței lor împotriva campaniilor de dezinformare și altor activități hibride răuvoitoare operate din țări terțe cu scopul de a crea neîncrederea cetățenilor în instituțiile publice și de a polariza societatea;

27. Face apel la un angajament reciproc privind protecția drepturilor fundamentale ale omului și cooperare în vederea adoptării actului european și național „Magnitsky”, menit să sancționeze faptașii unor încălcări grave ale drepturilor omului;
28. Observă că Uniunea Europeană ar trebui să dea posibilitate Republicii Moldova de a se alătura unor noi sfere de politici și priorități; remarcă faptul că reevaluarea ajutorului financiar al Uniunii Europene acordat autorităților publice locale și altor actori non-statali i-ar face mai puțin dependenți de subordonarea politică; consideră că este important să se identifice instrumente financiare noi, ajutând actori din cadrul societății din țările Parteneriatului Estic să avanseze mai rapid și aprofundat spre modele UE de bună guvernare și să se creeze noi mecanisme menite să stimuleze campionii dezvoltării locale și regionale care nu fac parte din organele centrale ale guvernării;
29. Reiterează că, în conformitate cu Articolul 49 al Tratatului privind Uniunea Europeană, Moldova – ca și oricare alt stat european – are o perspectivă europeană și poate solicita să devină membră a Uniunii Europene cu condiția că aderă la principiile democrației, respectului libertăților fundamentale și drepturilor minorităților, precum și statului de drept;
30. Subliniază că perspectiva europeană a Republicii Moldova trebuie să se bazeze întâi de toate pe aderența la valorile și principiile pe care se sprijină UE; accentuează necesitatea ca autoritățile actuale să-și demonstreze prin acțiuni concrete angajamentul față calea Uniunii Europene;
31. Reamintește că Uniunea Europeană își menține angajamentul de livrare a beneficiilor tangibile pentru cetățenii moldoveni; evidențiază, în acest sens, necesitatea de creștere a asistenței financiare pentru comunitățile locale; crede că proiectele de genul „Satului european”, propus de guvernul precedent al Republicii Moldova, trebuie să fie susținute de UE, în sinergie cu Statele Membre interesate, în vederea oferirii accesului direct la finanțare comunităților locale pentru proiectele referitoare la infrastructură, societate, IMM; are ferma convingere că asemenea proiecte vor oferi exemple concrete de beneficii ale integrării în UE, vor contribui la dezvoltarea economică și socială din toată țara și vor spori contactele dintre oameni.